

Ankestyrelsens brev til Gladsaxe Kommune

Tilsynsudtalelse om fritagelse for hvervene som 1. og 2. viceborgmester og besættelse af de ledigblevne pladser

25. oktober 2021

Ankestyrelsen vender hermed tilbage i sagen om fritagelse for hvervene som 1. og 2. viceborgmester i Gladsaxe Kommune og besættelse af de ledigblevne pladser.

J.nr. 20-2341

Ankestyrelsen
7998 Statsservice

Resumé

Tel +45 3341 1200

Det er Ankestyrelsens vurdering, at kommunestyrelseslovens § 7, stk. 2 og 3, ikke er iagttaget i forbindelse med, at 1. og 2. viceborgmester har byttet pladser fra 1. januar 2020.

ast@ast.dk
sikkermail@ast.dk

Vi beder byrådet i Gladsaxe Kommune om inden to måneder at oplyse, hvad vores udtalelse giver byrådet anledning til.

EAN-nr:
57 98 000 35 48 21

Åbningstid:
man-fre kl. 9.00-15.00

Sagens oplysninger

Et medlem af byrådet i Gladsaxe Kommune skrev til Ankestyrelsen den 6. januar 2020. Det fremgår af henvendelsen, at borgmesteren på et møde i Økonomiudvalget den 10. december 2019 meddelte, at 1. viceborgmesteren blev 2. viceborgmester fra 1. januar 2020, og at 2. viceborgmesteren blev 1. viceborgmester fra samme dato.

Ankestyrelsen bad den 19. februar 2020 byrådet om en udtalelse.

Vi modtog herefter byrådets udtalelse af 13. maj 2020.

Følgende fremgår bl.a. af udtalelsen:

"Ved Gladsaxe Byråds konstituering 13. december 2017, blev [X] udpeget som 1. viceborgmester. Det gjorde han på baggrund af en konstitueringsaftale mellem partierne A, B, C, F og Ø, der tilsammen havde 18 ud af 25 mandater i Byrådet. Gruppen omtales konstitueringsgruppe 1.

Der blev efter styrelseslovens § 6, stk. 5 udpeget både en 1. viceborgmester og en 2. viceborgmester.

På daværende tidspunkt aftaltes det endvidere mellem partierne A, B og F, der tilsammen havde 14 ud af 25 mandater (og 14 ud af 18 mandater i konstitueringsgruppe 1), at [X] ville fratræde som 1. viceborgmester hvis han blev valgt til Folketinget eller senest 1. januar 2020. Det aftales også, at han ved fratræden som 1. viceborgmester bliver 2. viceborgmester.

Ifølge aftalen, er det et byrådsmedlem fra (A), der skal indtræde som 1. viceborgmester 1. januar 2020. På samme tidspunkt, som (A) får posten som 1. viceborgmester, overgiver man pladsen som 2. viceborgmester til [X]. Det er [Y], der konkret er valgt af konstitueringsgruppe 1 (herunder de oprindelige aftaleparter A, B og F) til at overtage posten som 1. viceborgmester.

Aftaleparterne A, B og F er vidende om, at en sådan aftale ikke kan håndhæves, [...]. [X] meddeler imidlertid i efteråret 2019 borgmesteren, at han ønsker at vedstå aftalen, og træde tilbage som 1. viceborgmester per 1. januar 2020.

[...]

I det konkrete tilfælde har den fratrædende 1. viceborgmester ønsket at kunne prioritere andre politiske opgaver og private gøremål uden at skulle tage hensyn til eventuelt at skulle stå til rådighed for rollen som borgmester.

Hele konstitueringsgruppe 1 har ikke fundet anledning til ikke at imødekomme dette ønske, idet man finder det vigtigt at have en person på denne post, der også ønsker at varetage borgmesterrollen, såfremt det skulle blive nødvendigt.

[...] Internt i konstitueringsgruppe 1 kan A, B og F med 14 ud af 18 mandater altså beslutte, hvem der skal være ny 1. viceborgmester. Der har dog ikke været uenighed om valget.

[...]

Borgmester [Z] har på møde i Økonomiudvalget 10. december 2019 meddelt følgende under mundtlige meddelelser: "at konstitueringsgruppe 1 oplyser, at [Y] erstatter [X] som 1. viceborgmester pr. 01.01.2020. I samme forbindelse erstatter [X] [Y] som 2. viceborgmester".

Det er flertallet i Gladsaxe Byråds opfattelse at borgmesteren er berettiget til at meddele på Økonomiudvalgsmøde, hvem konstitueringsgruppe 1 ønsker at vælge til hvervenerne som 1. viceborgmester og 2. viceborgmester, idet gruppen i medfør af styrelseslovens § 7, stk. 3, 2. pkt. kan besætte hver af de ledigblevne pladser, når de har valgt den afgående henholdsvis 1. viceborgmester og 2. viceborgmester.

[...]

Det er også flertallet i Gladsaxe Byråds opfattelse, at borgmesteren er berettiget til at meddele på et Økonomiudvalgsmøde, at den afgående 1. viceborgmester (hhv. 2. viceborgmester) træder tilbage, da et flertal i Byrådet – det samme flertal som ved konstitueringen var en del af konstitueringsaftalen og som pegede på [X] som 1. viceborgmester og [Y] som 2. viceborgmester – står bag borgmesterens orientering, og har været en del af beslutningsprocessen i den valggruppe, der råder over begge pladser.

Dette skal ses i lyset af at styrelseslovens § 7, stk. 2 ganske vist foreskriver, at Byrådet efter anmodning kan fritage en næstformand for dennes hverv for resten af funktionstiden – men samtidig er valggruppen tillagt retten til at råde over pladsen ved nyudpegning. Valggruppe 1 havde ved konstitueringen og også på tidspunktet for meddelelsen på Økonomiudvalgsrådet 10. december 2019 absolut flertal i Byrådet, og ville således have stemt i overensstemmelse med den beslutning, der blev meddelt, såfremt spørgsmålet havde været til afstemning i Byrådet. Resultatet ville således ikke have været anderledes.

Gruppen har ikke haft grund til at betvivle at den havde belæg for internt at beslutte at lade 1. viceborgmester og 2. viceborgmester bytte hverv efter begges ønske, ligesom medlemmer af konstitueringsgruppe 2 ikke på det møde i Økonomiudvalget, hvor der blev orienteret om [X]s tilbagetræden som 1. viceborgmester, gjorde indsigelse mod hans tilbagetræden, eller begærede spørgsmålet i Byrådet.

Det er således flertallet i Byrådets opfattelse, at ny 1. viceborgmester og 2. viceborgmester begge er lovligt valgt og at det således også er lovligt, når der udbetales vederlagt til 1. viceborgmester [Y] fra 1. januar 2020. Der udbetales ikke honorar til 2. viceborgmester.

[...]

For at sikre at 1. viceborgmester og 2. viceborgmester kan varetage deres hverv fremadrettet uanset om Tilsynet vælger at rejse en tilsynssag efter kapitel VI i styrelsesloven, har Byrådet haft valg af 1. viceborgmester og 2. viceborgmester for den resterende del af valgperioden på dagsordenen på møde 29.04.2020. Her besluttede man igen at vælge [Y] som 1. viceborgmester og [X] som 2. viceborgmester.”

Følgende fremgår bl.a. af referatet af byrådets møde den 29. april 2020:

”Det foreslås derfor, at Byrådet under behandling af udtalelse til Tilsynet også vælger at tillade [X] at træde tilbage som 1. viceborgmester og udpege ham som 2. viceborgmester, samt at udpege [Y] som 1. viceborgmester med virkning fra Byrådets behandling af sagen.”

Det fremgår videre af referatet, at et flertal stemte for forslaget.

Det byrådsmedlem, der har henvendt sig til Ankestyrelsen, har den 15. juni 2020 sendt supplerende oplysninger til sagen.

Regler og praksis

Følgende fremgår af kommunestyrelseslovens § 6:

"§ 6. [...]

Stk. 2. På det konstituerende møde vælger kommunalbestyrelsen sin formand blandt sine medlemmer efter reglerne i § 24, stk. 1. [...]

Stk. 5. Det kan i styrelsesvedtægten bestemmes, at kommunalbestyrelsen blandt sine medlemmer vælger en første og en anden næstformand til i den nævnte rækkefølge at fungere i formandens forfald. Valget ledes som angivet i stk. 4 og foretages under ét som forholdstalsvalg, jf. § 24, stk. 3.

Stk. 6. Valgene af formand og næstformand (næstformænd) har virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode."

Følgende fremgår af kommunestyrelseslovens § 7, stk. 2, 1. pkt., og stk. 3:

"§ 7. [...]

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan efter anmodning fritage formand og næstformand for deres hverv for resten af funktionstiden. [...]

Stk. 3. Når en formand eller næstformand fritages for sit hverv, dør eller udtræder af kommunalbestyrelsen, foretages nyt valg efter reglerne i § 24, stk. 1, for resten af kommunalbestyrelsens funktionstid. Er der valgt flere næstformænd, besættes den ledigblevne plads dog af den gruppe i kommunalbestyrelsen, som har valgt den afgående næstformand."

Det daværende Social- og Indenrigsministerium (nu Indenrigs- og Boligministeriet) har i et offentliggjort telefonreferat af 6. november 2015 bl.a. oplyst dette:

"Det kan ikke udelukkes, at der efter en konkret vurdering kan være rimelig grund til, at f.eks. to udvalgsmedlemmer ønsker at "bytte" pladser i udvalgene, således at kommunalbestyrelsen kan godkende deres fritagelse, og således at gruppen udpeger et nyt medlem for hver af dem, og de herved bytter pladser."

Sådan vurderer vi sagen

Kommunalbestyrelsens valg af formand og næstformand (næstformænd) har efter kommunestyrelseslovens § 6, stk. 6, virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode.

Efter kommunestyrelseslovens § 7, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen dog efter anmodning fritage formand og næstformand for deres hverv for resten af funktionsperioden.

Det er således kommunalbestyrelsen, der har kompetencen til at træffe beslutning om fritagelse.

Den valggruppe, der på det konstituerende møde har valgt [X] som 1. viceborgmester, havde derfor ikke kompetence til at meddele fritagelse. Det gælder uanset, at valggruppen har absolut flertal i byrådet.

Først når kommunalbestyrelsen på et møde har truffet beslutning om fritagelse, kan den derved ledigblevne plads på mødet besættes af den valggruppe, der har valgt den afgående 1. viceborgmester.

Pladsen som 2. viceborgmester er på samme måde først ledig, når kommunalbestyrelsen efter anmodning på et møde har truffet beslutning om fritagelse for hvervet som 2. viceborgmester. Derefter kan den valggruppe, der har valgt den afgående 2. viceborgmester, på mødet besætte den ledigblevne plads.

Det er på den baggrund Ankestyrelsens vurdering, at kommunestyrelseslovens § 7, stk. 2 og 3, ikke er iagttaget i forbindelse med, at 1. og 2. viceborgmester byttede pladser fra 1. januar 2020.

Vi henviser til, at byrådet ikke havde truffet beslutning om fritagelse. Valggruppen har derfor besat pladser, der ikke var ledige.

Vi har noteret os, at byrådet den 29. april 2020 har truffet beslutning om at fritage [X] fra hvervet som 1. viceborgmester.

Byrådet ses imidlertid ikke at have truffet beslutning om at fritage [Y] fra hvervet som 2. viceborgmester.

Først hvis byrådet på et møde fritager [Y] fra hvervet, kan valggruppen derefter på mødet besætte de ledigblevne pladser.

Vi beder om byrådets bemærkninger til vores udtalelse

Ankestyrelsen beder byrådet i Gladsaxe Kommune om inden to måneder at oplyse, hvad vores udtalelse giver byrådet anledning til.

Ankestyrelsen beklager den lange sagsbehandlingstid.

Vi offentliggør denne udtalelse på www.ast.dk i anonymiseret form.

Ankestyrelsens kompetence som tilsynsmyndighed

Ankestyrelsen fører tilsyn med, at kommunerne overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder. Det står i § 48, stk. 1, i kommunestyrelsesloven.

Ankestyrelsen kan udtale sig om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser. Det står i § 50 i kommunestyrelsesloven.

Venlig hilsen

Dorthe Langelund

Kopi er sendt til:

[Æ]

Vi har anvendt:

Lovbekendtgørelse om kommunernes styrelse (kommunestyrelsesloven)
nr. 47 af 15. januar 2019